

آمایش امنیت شهری

دکتر بهنام منانی، رحیمی

(عضو هیات علمی دانشگاه شهید باهنر دهمان)

۱۳۹۹

مغانی (میمی، بهنام) - ۱۳۵۵ -

آمایش امنیت شهری / بهنام مغانی (میمی).

مشخصات نشر: شیراز: هما، ۱۳۹۹.

مشخصات ظاهری: ۱۷۶ص: مصور، جدول.

شماره: ۹۷۸-۶۲۲-۶۱۲۸-۳۹-۱

وضعیت فهرست نویسی: فیا

موضوع: شهرسازی - جنبه‌های اجتماعی

City planning -- Social aspects : موضوع

موضوع: جرم و جنایت — پیشگیری

Crime prevention : موضوع

موضوع: پیشگیری از جرم در طراحی معماری

Crime prevention and architectural design : 500-504

موضوع فضاهای عمومی -- جنبه‌های اجتماعی

Public spaces -- Social aspects: 454

ادہ / نگرہ: HT144

۱۵۰۷/۱۲۱۶

شماره ۱۳۵، صفحه ۱۱۸۳۱۲

انتشارات ہمارا

شیراز-فلک گاز-کویه ۱۱

تلفن: ۳۲۴۶۱۴۲۹-۳۲۲۸۷۶۹۳-۷۱ • www.banaralib.ir

نوبت و سال چاپ: اول، ۱۳۹۹

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

شماره: ۱-۳۹-۶۱۲۸-۶۲۲-۹۷۸

ناظر یاب: مریم روبر

لیتوگرافی و چاپ: مهر

صفحه آرایه: انتشارات همارا

قیمت: ۳۵۰۰۰ تومان

پیشگفتار

هر چند جوامع بشری از دیرباز با ناهنجاری‌هایی روبه‌رو بوده‌اند، اما تشدید کجروی‌ها در جوامع روستایی و شهری به ویژه شهرهای بزرگ پدیده‌ای جدید و مربوط به یکی دو قرن اخیر می‌شود. یعنی از زمانی که تحولات و دگرگونی‌های بعد از انقلاب صنعتی، پیامدهای منفی خود را بر اجتماعات انسانی بر جای گذاشت. بررسی تطبیقی جوامع بشری در سده‌های قبل از ظهور مدرنیسم و صنعت حاکی از آن است که دنیای قدیم با مشخصاتی همچون زندگی روستایی، روابط شهرهای کوچک، سادگی و ثبات ساختارهای اجتماعی و عدم تغییر و تحول نظام اجتماعی، به ندرت با ناهنجاری‌های اجتماعی مواجه بوده است. بافت اجتماعی شهرهای بزرگ و پیچیدگی روز افزون زندگی شهری، گمنامی و ناشناخته بودن در جمعیت میلیونی شهرهای بزرگ و کاهش نظارت رسمی و غیر رسمی، دور بودن از چنگال قانون و عدم شناسایی دقیق متخلفان، فرصت ارتکاب جرائم و رفتارهای ضد اجتماعی را فراهم می‌کند. به دلیل جاذبه شهرهای بزرگ، سیل عظیم جمعیت با هدف یافتن شغل و دست یابی به امکانات فوق مهاجرت و شهرهای بزرگ را با خرده فرهنگ‌های مختلف و در پی آن ناهنجاری‌های اجتماعی مواجه می‌سازد.

در غالب شهرهای جهان، جرائم ارتكابی، تهدیدی جدی برای حیات، تمامیت فردی و دارایی‌های انسان‌هاست. وقوع بیش از حد این جرائم در محیط‌های شهری، نه

فقط با اصول مسلم اخلاقی تعارض دارد، بلکه همراه خود، باعث مشقت و رنج انسان‌ها، به هدر رفتن منابع اقتصادی، یاس و سرخوردگی شهروندان و وخامت کلی در کیفیت زندگی شهرنشینان را به ارمغان می‌آورد. همچنین، انحرافات اجتماعی به عنوان یک مساله اجتماعی می‌تواند نظم اجتماعی و امنیت شهرها را سلب و نهادهای اساسی جامعه نظیر خانواده، دین، اقتصاد، تعلیم و تربیت و همچنین نهادهای سیاسی را متزلزل و ارزش‌ها و هنجارهای حاکم بر جامعه را سست و بی احترام و نهایتاً چارچوب نزاعات عمومی را از هم گسیخته نماید. در چنین شرایطی ساختار اجتماعی- فرهنگی جامعه دچار عدم تعادل و تعارض شده و زمینه ظهور طیف وسیعی از رفتارهای انحرافی در زمینه‌های مختلف اخلاقی، مالی، اداری، فرهنگی و نظایر آن به صورت انفرادی یا گروهی در بین افراد، اقشار و طبقات مختلف جامعه و از جمله جامعه شهری تسهیل می‌گردد.

آنچه روشن است بعضی مکان‌ها دلیل ویژگی‌های کالبدی و محیطی و همچنین خصوصیات اجتماعی- فرهنگی، اقتصادی ساکنین آن، امکان و فرصت بیشتری برای وقوع جرم دارند. برعکس بعضی مکان‌ها، باز دارند فرصت‌های مجرمانه هستند و همین امر موجب شده است تا در دو دهه گذشته سیاستمداران و محققان به مکان و محل جرم جهت کنترل و جلوگیری از بروز جرم توجه ویژه‌ای نشان دهند.

بنابراین تلاش در جهت شناخت مکان‌های وقوع جرم در داخل شهرها و علل بروز آن بسیار حائز اهمیت است. از این رو با توجه به اهمیت و تاثیر مکان در ایجاد، تعداد و نوع جرائم، در این کتاب به تحلیل و بررسی شاخص‌های مختلف جرم در بین مناطق مختلف شهرها پرداخته شده است.

امید است که خوانندگان و صاحب نظران محترم، مولف را از راهنمایی‌ها و پیشنهادات ارزشمند خود جهت بهبود و تکمیل این کتاب یاری نمایند.

بهنام مغانی رحیمی

فهرست مطالب

فصل اول (تعمیمات)

۹.....	مقدمه.....
۱۲.....	ضرورت مطالعه جرم شهری.....
۱۸.....	جمع‌بندی.....

فصل دوم (تعاریف و چارچوب نظری)

۲۱.....	مقدمه.....
۲۱.....	تعاریف و مفاهیم.....
۲۱.....	اکولوژی.....
۲۲.....	انحراف اجتماعی.....
۲۲.....	بزهکاری.....
۲۲.....	پراکندگی فضایی.....
۲۲.....	تحلیل فضایی.....
۲۳.....	تراکم جمعیت.....
۲۳.....	تراکم ناخالص جمعیت.....
۲۳.....	جرم.....
۲۴.....	جرم‌شناسی.....
۲۵.....	فضای جغرافیایی و فضای شهری.....
۲۵.....	نرخ جرم.....
۲۷.....	مطالعاتی درباره جرائم شهری.....
۴۱.....	وضعیت جرم و جنایت در کشور.....

۴۳	نظریات مربوط به جرم و محیط شهری
۴۹	نظریه جرم‌شناسی محیطی
۵۰	نظریه بوم شناختی و جمعیتی
۵۱	نظریه طراحی شطرنجی
۵۲	نظریه ارتباط جرم با تراکم جمعیت
۵۲	نظریه ارتباط جرم با منزلت‌های اجتماعی و اقتصادی
۵۲	نظریه شهری ورث
۵۳	نظریه گیدر
۵۳	نظریه‌ی شهرن رگس و مور
۵۴	نظریه لینچ
۵۴	نظریه‌ی اسکار لریز
۵۵	نظریه طبقه‌بندی واحد سکونی
۵۵	نظریه محیط فقر
۵۵	نظریه نواحی آسیب‌پذیر
۵۶	نظریه پنجره شکسته
۵۶	نظریه سفر مجرمانه
۵۸	نظریه نمایش جغرافیایی
۵۸	نظریه مکان‌های جرم‌خیز
۵۸	نظریه پیشگیری جرم از طریق طراحی محیط
۶۰	نظریه طراحی در برابر جرم
۶۱	نظریه فضای مقاوم در برابر جرم
۶۱	نظریه انتخاب منطقی
۶۲	نظریه الگوی جرم
۶۳	نظریه مکان ویژه
۶۳	نظریه محیط ساعد
۶۳	نظریه سفر به جرم
۶۴	نظریه فضاهای قابل دفاع در برابر جرم
۶۵	جمع‌بندی

فصل سوم (عوامل محیطی و جرم)

۶۷	مقدمه
۶۸	نقش محلات شهری در امنیت و کاهش جرم
۷۰	حاشیه‌نشینی و جرم
۷۵	میدان‌های قدیمی شهر و جرم
۷۶	معايير و تقاطع‌ها و جرم
۷۷	پارک‌ها و فضای سبز
۷۷	تاریکی و روشنایی و جرم
۷۸	مهاجرت و جرم
۸۱	بخش مرکزی شهرها و جرم
۸۳	تراکم جمعیت و جرم
۸۳	مسکن و جرم
۸۳	اندازه و زیر بنای مسکن و جرم
۸۶	مجتمع‌های آپارتمانی و جرم
۸۶	زمان وقوع جرائم
۸۶	تاثیر خانواده در ارتکاب جرم
۸۷	کاربری زمین و جرم شهری
۹۱	زنان و جرم
۹۲	امنیت زنان در فضاهای شهری
۹۳	اسکان غیر رسمی و جرم

فصل چهارم (پیشگیری از جرم از طریق شهرسازی)

۹۹	مقدمه
۱۰۱	دیدگاه‌های قدیمی نسبت به موضوع پیشگیری از جرم
۱۰۳	پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیطی در ایران
۱۰۴	فضاهای قابل دفاع
۱۰۵	قابل دفاع نمودن فضاها
۱۰۶	کنترل ورودی‌ها
۱۰۷	نظارت
۱۰۹	استفاده از نور و روشنایی

۱۱۱.....	استفاده متنوع از ساختمان
۱۱۱.....	طرح و منظره ساختمان
۱۱۳.....	تقویت قلمروها
۱۱۴.....	محکم سازی سیبل ها
۱۲۰.....	جمع بندی

فصل پنجم (فضاهای شهری و امنیت)

۱۲۳.....	مقدمه
۱۲۴.....	فضای شهری در مفهوم عام
۱۲۴.....	انواع فضایی شهری
۱۲۵.....	فضای عمومی شهری، تعاملات و امنیت شهری
۱۲۹.....	تعریف فضای عمومی
۱۳۰.....	انواع فضاهای عمومی
۱۳۰.....	تعریف جدید فضای عمومی
۱۳۱.....	وظایف فضاهای عمومی
۱۳۲.....	رویکرد اجتماعی به فضای عمومی
۱۳۳.....	فضاهای شهری، تعاملات اجتماعی و امنیت
۱۳۴.....	فضای عمومی و هویت جمعی
۱۳۵.....	اهمیت کیفیت فضاهای عمومی در شهر و تاثیر آن بر حضور زنان
۱۳۷.....	زنان و فضاهای عمومی شهری
۱۳۹.....	هویت
۱۴۰.....	هویت شهری
۱۴۳.....	عوامل هویت بخش شهری
۱۵۶.....	نظریه پردازان ادراک فضایی و بصری
۱۵۹.....	نظریه پردازان تقویت تعاملات اجتماعی و ایجاد محیطی امن
۱۶۳.....	نظریه پردازان با رویکرد ایجاد امنیت، آرامش و انسان مداری
۱۶۵.....	نظریه پردازان با تاکید بر تاثیرات محیطی-رفتاری
۱۶۸.....	نتایج نظریات
۱۷۰.....	شاخص های تحقیق